

ความรุนแรงต่อสตรีในสื่อมวลชน

Violence Against Women on Mass Media

นิรมล บางพระ¹

บทนำ

“One is not born, but became a woman” Simone de Beauvoir

“พวกเราไม่ได้คลอดออกมาเป็นสตรี แต่พวกเราค่อย ๆ ถูกทำให้เป็นสตรี”

(นพพร ประชากุล, 2544: 124)

ซีมีออน เดอ โบวัวร์ นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส นิยามเกี่ยวกับสตรีที่ทำให้เรามองเห็นภาพความแตกต่างระหว่างเพศได้อย่างชัดเจน ความเป็นบุรุษและสตรีไม่ได้เกิดความแตกต่างกันเพียงเรื่องของเพศสรีระเท่านั้น แต่ยังมี ความแตกต่างในส่วนองสถานภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากเพศด้วย การแสดงออกหลากหลายรูปแบบทั้งในการดำเนินชีวิตที่พบเห็นได้อยู่ทุกเมื่อเชื่อกันของสังคมไทยนั้นยังปรากฏรูปแบบของความเป็นใหญ่ของบุรุษและความเป็นผู้ตามของสตรี และการแสดงออกเหล่านั้นถูกหล่อหลอมและยอมรับโดยคหบดีผ่านการถ่ายทอดผ่านรูปแบบของสังคม วัฒนธรรม จารีต และประเพณีต่าง ๆ ที่มีมาแต่อดีต ประกอบด้วยกฎระเบียบข้อบังคับมากมาย เพื่อให้สตรีอยู่ภายใต้การดูแลจากบุรุษทั้งสิ้น ถึงแม้โลกจะเลยข้ามผ่านสังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์เข้าสู่สังคมในยุคดิจิทัลแล้วนั้น ความเป็นบุรุษหรือสตรีแทบจะไม่เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป และสื่อมวลชนเป็นฐานันดรหนึ่งในสังคมซึ่งรับหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสื่อความหมาย การเป็นพาดหัวในการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล วัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นปากเสียงของประชาชน แต่การทำงานของสื่อมวลชนทั้งอดีตถึงปัจจุบันมีการนำเสนอข่าวสาร ภาพ เสียงและเนื้อหาของความรุนแรงต่อสตรี ภาพสตรีผู้ถูกกระทำความรุนแรง ถ่ายทอดผ่านรายการ

¹ อาจารย์หลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ข่าว ละคร โฆษณา มิวสิควิดีโอ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ จนบางครั้งทำให้สตรีต้องกลายเป็นเหยื่อซ้ำสองในการตกย้ำภาพการถูกระทำความรุนแรง และในที่สุดกลายเป็นภาพที่ชินตาของคนในสังคมและก่อให้เกิดความเฉยชาต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังปราศจากแนวทางที่ชัดเจนในการลดหรือเลิกนำเสนอความรุนแรงต่อสตรีผ่านสื่อมวลชนให้หมดไปซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสตรีจนกลายเป็นการผลิตซ้ำความรุนแรงได้อีกทางหนึ่ง

ความเข้าใจเกี่ยวกับสตรี

คนไทยนั้นมิมีมุมมองว่าสตรีเป็นเพศแม่ เพศที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่ แต่ในความเป็นจริงตั้งแต่สมัยโบราณสตรีนั้นเพียงช่างเท้าหลัง เป็นเพียงผู้ตาม และทำตามคำสั่งของผู้เป็นเจ้าของไม่ว่าจะเป็นในฐานะพ่อ สามีหรือนายทาสก็ตาม โดยมีหลักฐานที่ปรากฏจากพระราชบัญญัติเรื่องผัวชายเมีย บิดามารดาชายบุตร จุลศักราช 1229 กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทยในเรื่องของการต่อสู้เพื่อสิทธิอันพึงได้ของสตรีไทยนั้นเกิดขึ้นมาตั้งแต่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เริ่มจากหลักฐานในฎีกาที่อำแดงจัน ได้ถวายต่อในหลวงรัชกาลที่ 4 เพื่อขอสิทธิตนเฉกเช่นเดียวกับที่ชายมี โดยร้องขอให้ฐานะการเป็นภรรยาได้หมายถึงการตกเป็นสินทรัพย์ของสามีที่สามารถถ่ายทอดภรรยาให้แก่ใครก็ได้ จากเรื่องดังกล่าว รัชกาลที่ 4 ทรงมีพระราชดำริว่า “กฎหมายนี้เมื่อพิเคราะห์ดูเหมือนผู้หญิงเป็นควาย ผู้ชายเป็นคน หาเป็นการยุติธรรมไม่ ให้ยกเสีย” (มาลี พฤษพงษ์สาวลี, 2544 : 12) คำกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงรากฐานทางวัฒนธรรมของสังคมในโลกในหลายประเทศรวมถึงสังคมไทย ซึ่งแม้จะดำรงอยู่ในสังคมที่มีพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแต่เรื่องของการกดขี่และความเท่าเทียมกันระหว่างเพศยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจน

องค์กรทั้งภาครัฐบาลและเอกชนทั้งในระดับชาติและนานาชาติเข้ามา มีบทบาทในการรณรงค์เพื่อสร้างความเสมอภาคเรื่องของสิทธิความเท่าเทียมกัน โดยให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้และหาทางออกให้กับสตรีที่ได้รับความรุนแรงองค์กรเพื่อสิทธิและความเท่าเทียมของสตรีทั่วโลกเพื่อสร้างความทัดเทียมทั้งในระดับประเทศ

และระดับนานาชาติได้มีส่วนในการร่วมรณรงค์เพื่อการยุติความรุนแรงขึ้นของสตรีทั่วโลกตามวัตถุประสงค์การสร้างสันติภาพของสหประชาชาติ สำหรับประเทศไทย องค์การของภาครัฐบาลมีหน้าที่อย่างชัดเจนในการเข้ามามีส่วนในการสร้างบทบาทของความเสมอภาคของชายและหญิง คือ สถาบันกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยทำการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเป็นการสร้างฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนดำเนินงานด้านสตรี และส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมความเสมอภาค มีการดำเนินการเพื่อปรับเปลี่ยนลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงในประเทศไทยให้ตระหนักถึงความเท่าเทียมกันและยกระดับความสามารถในการดำเนินชีวิตของสตรีให้เท่าเทียมชายในหลาย ๆ มิติ อีกทั้งยังมีการส่งเสริมในการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตและร่างกาย (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559: ก)

ความรุนแรงต่อสตรีนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ปรากฏอย่างชัดเจนคือ ในวันที่ 25 พฤศจิกายน ของทุกปีได้ตั้งให้เป็น “วันต่อต้านความรุนแรงต่อสตรี” ที่มาหรือความสำคัญของวันนี้เกิดจากการกำหนดขององค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดให้วันดังกล่าว เป็นวันยุติความรุนแรงต่อสตรี เนื่องมาจากกลุ่มอาสาสมัครประมาณ 1 ล้านคนในประเทศแคนาดา ที่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาความรุนแรงต่อสตรี และต้องการยุติปัญหาดังกล่าว ได้เรียกร้องให้ผู้ชายทั่วโลกร่วมรับผิดชอบต่อปัญหาความรุนแรงต่อสตรี สาเหตุที่กำหนดในวันที่ 25 นั้น เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ที่นักเคลื่อนไหวทางการเมืองชาวมินิกันที่เป็นสตรี 3 คน ถูกลอบสังหารในคืนวันที่ 25 พฤศจิกายน 2503 จึงตั้งให้เป็นวันยุติความรุนแรงต่อสตรีสากล และใช้ริบบิ้นสีขาวยเป็นสัญลักษณ์ เพื่อแสดงถึงการร่วมกันต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรี โดยจะไม่ทำร้าย หรือนิ่งเฉยต่อการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในทุกรูปแบบ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559: ข) สำหรับประเทศไทยมีการรณรงค์การยุติความรุนแรงต่อสตรีเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2538 ในขณะนั้นองค์กรสตรี องค์กรด้านแรงงาน นักวิชาการ และนักศึกษา

ได้มีการนำเสนอมาตรการยุติความรุนแรงต่อสตรีต่อรัฐบาล สาธารณชน และสังคม เพื่อให้เกิดการตระหนักว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสตรีไม่ใช่เรื่องส่วนตัวของสตรีคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นปัญหาสังคมที่ต้องร่วมกันแก้ไข โดยในปีพ.ศ. 2542 รัฐบาลได้มีมาตรการให้โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่ง จัดให้มีศูนย์ช่วยเหลือเด็กและสตรีในภาวะวิกฤตขึ้นซึ่งต่อมาเรียกว่า ศูนย์พิ้งได้โดยทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพเพื่อให้บริการ ให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงและให้เดือนพฤศจิกายนของทุกปีเป็น“เดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี” ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 รัฐบาลได้มีมติเห็นชอบกับนโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

รัฐบาลตระหนักถึงความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในประเทศไทยและมีประกาศพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 (พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว, 2550: 1) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว โดยผู้ถูกกระทำและผู้พบเห็นเหตุการณ์มีหน้าที่ต้องแจ้งเหตุการณ์ขับเคลื่อนกฎหมายดังกล่าวถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการเข้าไปป้องกันและยุติปัญหาความรุนแรงต่อสตรี เจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนมีความพยายามที่จะดำเนินการช่วยเหลือและเยียวยาความรุนแรงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้กฎหมายมิได้มุ่งเน้นเฉพาะการคุ้มครองสตรีหากรวมถึงเด็กและสมาชิกทุกคนที่อยู่ในครอบครัวและได้รับผลกระทบจากความรุนแรงด้วย อย่างไรก็ตามการดำเนินการต่าง ๆ ยังไม่ราบรื่นเท่าที่ควรเนื่องมาจากความไม่พร้อมด้านบุคลากรและปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนซับซ้อน

ถึงจะมีการใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 แล้วนั้นแต่การดำเนินคดีความในด้านความรุนแรงของครอบครัวยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน และประเด็นปัญหาก็แตกต่างกันออกไป เช่น กรณีข่มขืนก็ยังคงเป็นคดีที่ยอมความกัน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่ซับซ้อน ทำให้การดำเนินคดียุ่งยากและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

หรือแผนพัฒนาสตรีของไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555ให้ความสำคัญและกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาสตรีฯ ในการสร้างสังคมไทยเป็นสังคมที่เสมอภาค คนในสังคมมีเจตคติที่ดี ตระหนักและยอมรับถึงบทบาทสตรีในบริบทต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้สังคมไทยมีความเป็นธรรม ยุติธรรม โดยสตรีทุกกลุ่มมีโอกาส เข้าถึงและได้รับการศึกษาทุกระดับ มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สตรีมีสุขภาพ มีความมั่นคงในชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2554 : ค)

แผนพัฒนาสตรีของไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555 ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 3 ได้มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาสุขภาพ คุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิต เพื่อเน้นให้สตรีมีสุขภาพ มีความมั่นคงในชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าในช่วงที่ผ่านมา โดยมีสุขภาพที่สมบูรณ์ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาให้สตรีมีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม การรณรงค์และพัฒนาไกลทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม การปรับปรุงกฎหมายเพื่อคุ้มครองและบังคับใช้ อันจะนำไปสู่การลดความรุนแรงต่อสตรี ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมถึงการส่งเสริมและจัดการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของสตรี การลดความรุนแรง และการพิทักษ์สิทธิของเด็กหญิงและสตรีที่ถูกคุกคามทุกรูปแบบ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2554 : 31) แต่การไม่ดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งที่มีนโยบายระดับประเทศรองรับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาความรุนแรงแล้ว และส่วนหนึ่งมาจากสังคมยังมีทัศนคติความเชื่อและความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิ ซึ่งเป็นผลให้มีการต่อต้านกลุ่มที่ทำงานด้านสตรี และการยอมรับของผู้ชายในเรื่องของความเสมอภาคก็เป็นไปแบบยอมจำนน เพราะสตรีหลายคนไม่ต้องพึ่งผู้ชายทางเศรษฐกิจต่อไป การปลุกฝังในเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของปัญหาความรุนแรงต่อสตรียังไม่ใช้อย่างชัดเจน

โดยเฉพาะสตรียังไม่รู้ในเรื่องสิทธิของตัวเองอย่างถูกต้องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

นอกจากแผนพัฒนาสตรีของไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555 นานานชาติได้ตระหนักถึงความรุนแรงต่อสตรี และเกิดปฏิกิริยาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี พ.ศ. 2536 ซึ่งได้ให้ความหมายของความรุนแรงต่อสตรีหมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นความรุนแรงทางเพศ ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดการทำร้ายร่างกายทางเพศหรือทางจิตใจ เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่เข็ญ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะ และในชีวิตส่วนตัว ให้ถือว่าเป็นความรุนแรงต่อสตรีที่เป็นการละเมิดสิทธิ และเสรีภาพขั้นพื้นฐานของสตรี และทำให้ประโยชน์ที่สตรีจะได้รับจากสิทธิ และเสรีภาพเหล่านั้นต้องถูกทำลายหรือลดน้อยลง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558 : 42)

นอกจากนี้หากต้องการความหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีอาจกล่าวถึงนิยามความรุนแรงของ Domestic Abuse Intervention Project เสนอแนวทางการศึกษาความรุนแรงต่อสตรีที่เรียกว่า วงล้ออำนาจและการควบคุม (Power and Control Wheel) มีเพื่อใช้ในการเชื่อมโยงความรุนแรงทางกาย และรูปแบบการควบคุมบังคับต่าง ๆ ที่สามีกระทำต่อภรรยาเข้าด้วยกัน โดยถือว่าการกระทำเหล่านี้เป็นความรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยาทั้งสิ้น (วิลาสินี พนานครทรัพย์ อ่างถึงในนิรมล บางพระ, 2547 : 30-31) ลักษณะของความรุนแรงต่อสตรีมี 8 ประการ ดังนี้

1. การบังคับและการข่มขู่ (using coercion and threats) การคุกคามหรือขู่ว่าจะทำร้ายภรรยาโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ขู่ว่าจะทอดทิ้ง จะฆ่าตัวตาย จะเล่าเรื่องของภรรยาให้คนอื่นฟังเพื่อเป็นการประจาน

2. การคุกคาม (using intimidation) การทำให้ภรรยากลัวโดยการใช้อาวุธ ภัยทาง ขว้างปาข้าวของ ทารุณสัตว์เลี้ยว ทำลายข้าวของส่วนตัวของภรรยา เอาอาวุธออกมาถือ

3. การบีบคั้นทางอารมณ์ (using emotion abused) การทำให้ภรรยา รู้สึกเลวร้ายทำให้เธอคิดว่าเธอเป็นคนไม่ดี เหยียดหยามว่าภรรยาเป็นคนไม่มีค่า หรือการเรียกชื่อภรรยาที่ทำให้เธอรู้สึกตกต่ำ ทำกิริยาอาการที่ทำให้รู้สึกว่าเป็นคนโง่เขลา กังวลในความผิดพลาด และรู้สึกว่าคุณเป็นต้นเหตุแห่งความผิดพลาดนั้น

4. การใช้วิธีให้อยู่ตามลำพัง (using isolation) การควบคุมการกำเนิดชีวิตทุกอย่าง ทั้งห้ามไม่ให้ภรรยาทำในสิ่งที่เธออยากทำ หรือบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ยอมอยากทำ ห้ามไม่ให้ภรรยาพูดคุยกับบุคคลที่สามีไม่พอใจ จำกัดสถานที่ที่จะไป หรือสื่อที่ภรรยาจะอ่าน ไม่ยอมรับฟังเหตุผลและความต้องการของภรรยา

5. การทำให้ความรุนแรงเป็นเรื่องเล็กน้อย การปฏิเสธความรับผิดชอบ และการกล่าวโทษภรรยา (minimizing , denying and blaming) การพยายามทำให้การทำร้ายเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้น เมื่อเกิดความขัดแย้งแล้วโทษภรรยาว่าเป็นต้นเหตุแห่งความขัดแย้งนั้น เมื่อมีการทุบตีก็โทษว่าเป็นความผิดของภรรยา ไม่แสดงความวิตกกังวลต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตนเป็นผู้ก่อ

6. การใช้ลูก ๆ เป็นเครื่องมือ (using children) การบีบคั้นลูก เพื่อให้ภรรยาเกิดความไม่สบายใจ กังวลในเรื่องเกี่ยวกับลูก ๆ เช่น ขู่ว่าจะสร้างความกดดันให้กับลูก ใช้ลูกเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างตนกับภรรยา ขู่ว่าจะทอดทิ้ง ไม่เลี้ยงดู จะทำร้าย จะพาลูกหนีไปถ้าภรรยาทำให้เขาไม่พอใจ

7. การใช้สิทธิพิเศษของความเป็นผู้ชาย (using mail privilege) การกำหนดบทบาทของทุกคนในครอบครัว ผูกขาดการตัดสินใจเพียงคนเดียว ปฏิบัติต่อภรรยาเหมือนทาส เป็นคนรับใช้

8. การบีบบังคับทางเศรษฐกิจ (using economic abuse) การกีดกันไม่ให้ภรรยามีโอกาสทำงานนอกบ้าน ให้เลิกทำงานพิเศษอื่น ๆ ที่มีรายได้ จัดการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายด้วยตนเองทั้งในส่วนของรายได้ตนเองและภรรยา ทำให้ภรรยา รู้สึกว่าต้องพึ่งพาสามีเรื่องเงิน จ่ายเงินให้ภรรยาในลักษณะเบี้ยเลี้ยงรายวัน หรือต้องให้ภรรยาเอ่ยปากขอเงินทุกครั้งที่ต้องการใช้ ปกปิดไม่ให้ภรรยา รู้รายได้ที่แท้จริงของครอบครัว

เมื่อนำปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี พ.ศ. 2536 และวงล้ออำนาจและการควบคุม (Power and Control Wheel) ข้างต้นมาพิจารณา กับบริบททางวัฒนธรรมไทย ซึ่งมองสตรีเป็นเพศที่อ่อนแอและอยู่ภายใต้การดูแลของ บุรุษหรือเป็นเบี้ยล่างของผู้เป็นเจ้าของตลอดชั่วชีวิต สตรีบางคนมองปัญหาความรุนแรงต่อสตรีว่าไม่ใช่ความรุนแรงทั้งที่ถูกกระทำโดยการละเมิดแต่คิดว่าเป็นความชอบธรรมของฝ่ายชายที่สามารถกระทำได้ เรื่องของความรุนแรงต่อสตรีนั้นส่วนหนึ่งมีรากเหง้าทางวัฒนธรรมไทยที่มีมุมมองเรื่องของบุรุษเป็นใหญ่รวมถึงการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนที่มีการนำเสนอเรื่องความรุนแรงต่อสตรีจนมองว่าความรุนแรงเป็นเรื่องปกติในการดำเนินชีวิต จากรายงานสถานการณ์สตรีไทยประจำปี 2558 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558 : 7) รายงานประเด็นเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็กและสตรีพบว่า จำนวนเด็กและสตรีที่ถูกกระทำ ความรุนแรงและเข้ารับบริการของศูนย์พึ่งได้มีเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี 2556 มีเด็กและสตรีถูกกระทำรวมทั้งสิ้น 31,866 ราย เฉลี่ยถูกทำร้ายวันละ 87 รายในจำนวนนี้เป็นเด็กถูกทำร้ายมากกว่าสตรีมีจำนวนถึง 19,229 ราย เป็นหญิงจำนวน 16,390 ราย และเป็นเพศชายถูกกระทำ 2,299 ราย ซึ่งส่วนใหญ่ถูกกระทำ ความรุนแรงทางร่างกายมากที่สุด ผู้กระทำ ความรุนแรงต่อสตรีมากที่สุดคือ คู่สมรส จำนวน 6,661 คน คิดเป็นร้อยละ 52.71 รองลงมา คือ แฟน จำนวน 1,982 คน คิดเป็นร้อยละ 15.68 สำหรับเด็กผู้ที่กระทำ ความรุนแรงต่อเด็กมากที่สุดคือ แฟน คิดเป็นร้อยละ 29.01 รองลงมาเป็นเพื่อน ร้อยละ 22.72 และหากย้อนดูการขอเข้ารับบริการในปีที่ผ่านมา หมายความว่า จำนวนของผู้เข้ารับบริการไม่ได้ลดลงอาจกล่าวได้ว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อสตรีและเด็กนั้นไม่ห่างหายไปจากสังคมไทย

ปรากฏการณ์ภาพ เสียง และเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีในการนำเสนอของสื่อมวลชน

การถ่ายทอดความรุนแรงต่อสตรีในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในครอบครัวเท่านั้น การสะท้อนความจริงของโลกมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยซึ่งมีความใกล้ชิดต่อสังคมมนุษย์ คือ สื่อมวลชน โดยสื่อมวลชนนำเสนอความแตกต่างที่เกิดขึ้นระหว่างเพศ

และความเป็นปิตาธิปไตย จิตติมา ภาณุเตชะ และคณะ (อ้างถึงใน นิรมล บางพระ, 2559 : 18) ได้มองถึงการทำหน้าที่ของสื่อในฐานะเป็น “ระบบความคิด” ว่าการเสนอข่าวของสื่อและข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงในการศึกษาเรื่องการฉายภาพความรุนแรงต่อผู้หญิงของไทย สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการ “ผลิตซ้ำ” ตามระบบความคิดหลัก 2 ระบบ อันได้แก่ 1.ระบบความคิดที่เรียกว่า “ปิตาธิปไตย” หรือระบบความคิดที่ให้คุณค่าชายสูงกว่าหญิง และ 2.ระบบความคิดแบบทุนนิยมที่เชื่อในเรื่องอำนาจของการผลิตการแข่งขัน การครอบงำ ซึ่งทั้งสองระบบนี้ถูกสื่อมวลชนผลิตซ้ำอยู่ตลอดเวลาและส่งผลให้ความรุนแรงต่อสตรีกลายเป็นปรากฏการณ์ธรรมดา นั่นคือการใช้ความรุนแรงของกลุ่มคนที่เหนือกว่าในสังคมและยังคงสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีใครเห็นว่าเป็นความรุนแรง

สื่อมวลชนในปัจจุบันมีการเข้าถึงสื่อได้สูงทั้งที่บ้านหรือครอบครัวในระดับย่อย ๆ ของสังคม ซึ่งระดับความสามารถของการรับรู้เกี่ยวกับสื่อ นั้นบางกลุ่มยังขาดความเข้าใจในการเปิดรับข้อมูลและความสามารถในการกลั่นกรองข้อมูล โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก ๆ และเยาวชน ซึ่งมีโอกาสอยู่ใกล้กับสื่อมวลชนได้มากกว่าผู้ใหญ่ จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่เด็กและเยาวชนจะได้รับชมเนื้อหาเรื่องราวของการใช้ความรุนแรงกับบุคคลอื่น ๆ เช่น การทุบตี ทำร้ายร่างกาย ใช้อาวุธสงคราม จึงกลายเป็นเรื่องปกติสำหรับเด็ก ๆ ไป หรือการที่เห็นภาพยนตร์มีการฆ่าคน ฆ่าสัตว์ ทำร้ายกันอย่างเห็นเป็นเรื่องราว ธรรมดา โอกาสที่เด็ก เหล่านั้น เมื่อเติบโตขึ้นจะดูดซับเอาความรุนแรงเหล่านั้นเข้ามากลายเป็นพฤติกรรมและนำไปสู่การกระทำความรุนแรงต่อบุคคลอื่นได้ ความรุนแรงเหล่านั้น ก็ยังเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของคนเราทุกคนมากขึ้น สื่อมวลชนมีการนำเสนอภาพและเนื้อหาของความรุนแรงต่อสตรีผ่านสื่อที่หลากหลาย เช่น ข่าวตามสื่อต่าง ๆ ที่นำเสนอเรื่องสตรีถูกกระทำ ความรุนแรง หรือการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยเรื่องส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต สื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารในทางลบเพื่อเพิ่มความรุนแรงให้แก่ผู้รับสารมากยิ่งขึ้น สื่อขาดแนวคิดพื้นฐานและวิธีการนำเสนอทักษะในการสื่อสารที่ดีที่จะพัฒนาและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหญิงชาย ได้แก่ ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

พ่อแม่ลูก รวมถึงการสอนทักษะการสื่อสาร ซึ่งรวมอยู่ในทักษะชีวิต ความรุนแรงหรือความก้าวร้าวเกิดขึ้นต่อสตรีเราสามารถพบเจอได้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกเพศทุกวัย ไม่เว้นแม้กระทั่งจากการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ซึ่งสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการสร้างการรับรู้ เรียนรู้และทำให้เกิดผลทางพฤติกรรมต่อผู้รับสารอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปัจจุบันประเทศไทยมีการพัฒนาด้านสื่อสารมวลชนก้าวหน้าไปมาก และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตาม พบว่า มิติด้านสตรีกับสื่อมวลชนยังคงนำเสนอบทบาทของสตรีในประเด็นซ้ำ ๆ มักเสนอความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และมีค่านิยมแบบเดิมที่สะท้อนทัศนคติที่มีอคติทางเพศ ถึงแม้ว่าปัจจุบันมีสตรีเขาไปทำงานด้านสื่อมวลชนมากขึ้น และมีบทบาทในฐานะผู้สื่อข่าวหญิงมากขึ้น แต่การนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชนก็ยังคงเสนอภาพลักษณ์ของสตรีในทางลบ ก่อให้เกิดความเสื่อมศักดิ์ศรี ทั้งยังไม่ได้สะท้อนชีวิตที่หลากหลายและรูปแบบของสตรีอย่างแท้จริง ภาพของสตรีที่ปรากฏในสื่อ ส่วนใหญ่สะท้อนถึงความคิดเห็นในการเลือกเสนอภาพสตรีเหมือนวัตถุทางเพศ หรือสิ่งของ มากกว่า ความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่มีสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน (มาลี บุญศิริพันธ์ อ่างถึงใน กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558 : 93)

นอกจากนี้ สื่อมวลชนไทยมีความจำกัดมากในการเข้าถึงมิติทางเพศ การนำเสนอทางสื่อมวลชนจะมีการใช้ศัพท์แสดงให้เห็นถึงการเอาเพศมาเป็นตัวกำหนดมากกว่าการดูที่คุณสมบัติหรือความสามารถของบุคคล เช่นคำว่า เกย์ ตู๊ด กะเทย ทอม ดี หรือพอมิข่าวสตรีทำแท้งสื่อพาดหัวทันที “แม่ใจร้าย” โดยไม่ได้มองเลยว่า ก่อนหน้านั้นมันเกิดอะไรขึ้นบ้าง ผู้ชายมีบทบาทอย่างไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบ้าง สตรีไม่ได้ตั้งท้องได้เอง โดยอัตโนมัติ (มณฑิรา นาควิเชียร อ่างถึงใน กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558 : 93) โดยสื่อมวลชนถึงร้อยละ 46 ยังคงนำเสนอเนื้อหา ที่ตอกย้ำแนวคิดเรื่องความแตกต่างทางเพศ คิดเป็น เกือบ 8 เท่าของสื่อที่พยายามจะนำเสนอ

มุมมองที่ท้าทายเรื่องความไม่เท่าเทียมทางเพศ และส่วนใหญ่มักนำเสนอโดยผู้สื่อข่าวที่เป็น ผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และเพียงร้อยละ 10 ของสื่อในภาพรวมเท่านั้นที่นำเสนอเรื่องสิทธิมนุษยชน

มาลี บุญศิริพันธ์ (2552) กล่าวถึงเรื่องความรุนแรงในสื่อหรือสื่อรุนแรงไว้ว่า ข้อเท็จจริงประการหนึ่งในบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนก็คือ การรายงานข่าวสารข้อมูลที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนรับรู้ สามารถใช้ข้อมูลหรือข่าวสารเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประกอบการตัดสินใจมีส่วนร่วมและเลือกสรรสิ่งที่ดีที่สุดให้แก่ตนเองและสังคม ในขณะที่ข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งคือ ข่าวสารหรือข้อมูลที่นำเสนอสู่สายตาประชาชนผ่านสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ก็สามารถสร้างผลกระทบบวกและลบต่อพฤติกรรม ความคิด ทัศนคติของประชาชนผู้บริโภคข่าวสารเหล่านั้นได้เช่นกัน ซึ่งข้อเท็จจริงนี้ได้รับการยอมรับจากผลงานวิจัยทางวิชาการมากมาย มิได้เป็นเพียงการกล่าวอ้างกันลอย ๆ เท่านั้นและนั่นคือเหตุผลที่ทำให้ไม่จำเป็นต้องสร้างมาตรฐานทางวิชาชีพขึ้นเพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติและเงื่อนไขให้ผู้ที่เกี่ยวข้องว่า "นักสื่อสารมวลชน" ตระหนักถึงสำนักแห่งความรับผิดชอบ ความตระหนักรู้ และความเข้าใจในบทบาทภายใต้สถานะ "สื่อมวลชน" สื่อที่มักอ้างการเป็นผู้แทนหรือกระบอกเสียงของประชาชนในระบบประชาธิปไตย

ผลกระทบของการนำเสนอความรุนแรงต่อสตรีผ่านสื่อมวลชน

การนำเสนอความรุนแรงต่อสตรีในสื่อมวลชนส่งผลกระทบอย่างชัดเจนหลายรูปแบบและปรากฏในแนวคิดและงานวิจัยหลายฉบับว่าส่งผลกระทบต่อความรุนแรงต่อสตรี ดังนี้

Baran and Davis (2009 : 54) ได้อธิบายบทบาทของสื่อมวลชนที่กระทบต่อสังคมโดยผ่าน Mass Society Theory ซึ่งเป็นทฤษฎีพื้นฐานของสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสื่อและการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปตามธรรมชาติ มีดังนี้

1. สื่อมีอำนาจมากทางสังคมสามารถที่จะล้มล้างในเรื่องของปทัสถานและค่านิยมจึงสามารถทำลายสังคมได้ จึงต้องมีการควบคุมสื่อ

2. สื่อสามารถที่จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อความรู้สึกของประชาชนและสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมโลกได้ รูปแบบของ Mass Society Theory มีแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อที่มีความแตกต่างกัน อิทธิพลของความอันตรายของสื่อสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดของประชาชนที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ได้โดยมาจากการได้รับพลังอำนาจจากสื่อ

3. ความคิดของคนสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยสื่อ สามารถทำให้รู้สึกทั้งชอบหรือเกลียดต่อประเด็นปัญหาทางสังคมที่มีระดับความรุนแรงมากสื่อมีการใช้เทคโนโลยีมากมายที่จะตอบรับกับรูปแบบการดำเนินชีวิตสมัยใหม่ มีการวิพากษ์โครงสร้างของสื่อในมุมมองกว้าง ๆ ว่ามีการนำทฤษฎีไปแก้ไขปัญหาในเรื่องของการใช้สื่อและอิทธิพลของสื่อ สิ่งที่โหดร้ายคือการนำ Mass Society Theory ไปใช้ในทางที่ผิดโดยเฉพาะการนำไปใช้ในการวิพากษ์วิจารณ์ในวาระต่าง ๆ

4. การใช้สื่อมีความเสี่ยงเพราะสังคมสื่อมวลชนนั้นสามารถตัดขาดหรือสร้างความโดดเดี่ยวให้ออกจากระบบทางสังคม สื่อในอดีตจนถึงปัจจุบันเปลี่ยนแปลงทางสังคม สังคมในยุคเก่ามีข้อจำกัดมากมายทั้งในเรื่องของการพัฒนาสร้างสรรค์ของสมาชิกในชุมชนจะเจริญรอยตามรูปแบบดั้งเดิมของครอบครัวระบบทางวัฒนธรรมทางสังคมในการดำเนินชีวิตเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น มีการเปลี่ยนแปลงตามการเจริญทางวัตถุ มีการย้ายถิ่นฐานเข้ามาเป็นสังคมเมืองและได้รับข่าวสารที่มาจากสังคมรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มสังคมขนาดเล็กเหมือนการสื่อสารจากเพื่อนถึงเพื่อนเพื่อที่จะใช้ทดแทนสิ่งที่ขาดหายจากการห่างไกลจากวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน ทำให้เกิดการใช้สื่อในรูปแบบเฉพาะที่ตนเองต้องการ

5. สังคมที่ยุ่งเหยิงเริ่มต้นมาจากสื่อเพราะเป็นผู้ที่ตัดสินใจในการสร้างแนวทางการแบบเผด็จการทางสังคม ความสับสนในสังคมทำให้เกิดรูปแบบของสื่อมากมายและหลากหลายในเนื้อหา ทำให้ต้องมีการควบคุมสื่อแบบอำนาจเบ็ดเสร็จโดยใช้ความเผด็จการมาแก้ไขเพื่อให้สามารถควบคุมสื่อได้ โดยเฉพาะการพัฒนาในเรื่องของเทคโนโลยีที่เติบโตอย่างรวดเร็วและยากต่อการควบคุม

6. สื่อสารมวลชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงอย่างมากในเรื่องของวัฒนธรรมในการนำไปสู่การปฏิเสธความศิวิไลซ์หรือปฏิเสธความเจริญ Mass Society Theory มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมด้านของรสนิยมในการบริโภค ซึ่งมาจากการบริโภคสื่อที่ขาดการควบคุมรวมทั้งยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีผลต่อขั้นตอนของการผลิตสื่อที่ขาดความประณีตหรือที่เรียกว่า High Culture กลายเป็นการผลิตสารแบบประชานิยมหรือ Popular Culture นอกจากนี้ในประเทศที่ยากจนและประเทศที่กำลังพัฒนาที่มีความกลัวต่อสื่อที่มาจากประเทศที่พัฒนาแล้วเพราะอาจได้รับวัฒนธรรมการผลิตสื่อเป็นแบบวัฒนธรรมที่ไร้ระเบียบแบบแผนจนกลายเป็นสื่อแบบ Popular Culture ทำให้ในบางประเทศเห็นความเปลี่ยนแปลงในเรื่องของสื่อที่ผลิตงานออกแบบไว้วัฒนธรรมของการผลิตสื่อ จึงปฏิเสธความทันสมัยและหันกลับมาตั้งองค์กรที่ผลิตสื่อในรูปแบบของ High Culture

ซึ่งสรุปได้ว่า Mass Society Theory หรือทฤษฎีสังคมมวลชน (Baran, Davis, 2009: 54) เป็นมุมมองทางด้านของความคิดที่มีผลต่อสื่อมวลชนในแง่มุมมองต่าง ๆ ที่มีบทบาทด้านการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อสังคม แม้ในช่วงแรกกลุ่มชนชั้นสูงหรือฝ่ายปกครองจะเป็นผู้ที่ควบคุมสื่อเพราะกลัวว่าสื่อจะมีอิทธิพลที่จะสร้างอำนาจให้เกิดขึ้นกับกลุ่มมวลชนและล้มล้างชนชั้นปกครองจึงต้องเข้าควบคุมสื่อเพราะสื่อสามารถสร้างผลกระทบให้เกิดกับกลุ่มมวลชนทั้งในส่วนของ การดำเนินชีวิต และวัฒนธรรม ทฤษฎีสังคมมวลชนสามารถนำมาอธิบายสังคมไทยได้ เพราะในปัจจุบันสังคมยังมีการใช้สื่อมวลชนในการเป็นศูนย์กลางของการกระจายข่าวสารข้อมูลในระดับมวลชนและสื่อมวลชนยังทรงอิทธิพลเสมอมา ทฤษฎีนี้มีการมองสื่อมวลชนในแง่ลบเสมือนว่าการทำงานของสื่อมวลชนไม่ได้สร้างเสริมให้สังคมแข็งแกร่งแต่กลับเป็นตัวบ่อนทำลายสังคมโดยอาจจะเป็นในฐานะของเครื่องมือให้กับผู้ที่มีอำนาจ จึงจำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรเพื่อควบคุมและดูแลสื่อให้เป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้อง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอความรุนแรงต่อสตรีในสื่อมวลชน

จาก Mass Society Theory หรือทฤษฎีสังคมมวลชน ข้างต้นนั้นเมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับงานวิจัยหลายฉบับจะพบว่ามีความสอดคล้องกันอย่างชัดเจน

โดยเฉพาะประเด็นเรื่องอำนาจของสื่อที่สามารถนำความคิดของคนในสังคมให้เป็นไปตามที่สื่อต้องการได้ เช่น Brad J and Craig A (2009 : 273-277) ทำการวิจัยเรื่อง Comfortably Numb , Desensitizing Effects of Violent Media on Helping Others. เสนอว่าสื่อที่มีความรุนแรงมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มความรุนแรง แต่สื่อที่มีความรุนแรงและมีการนำเสนอในรูปแบบเดิม ๆ ซ้ำ ๆ บ่อย ๆ จะทำให้เกิดผลสองทาง คือ

1. สื่อที่มีความรุนแรงจะไปเป็นตัวเสริมพฤติกรรมความก้าวร้าว ความรุนแรงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
2. การนำเสนอเนื้อหาที่มีความรุนแรงซ้ำ ๆ นั้นจะทำให้ผู้รับสารเกิดความเคยชินกับเรื่องที่ได้รับซึ่งเป็นผลเสียหลายประการ การที่สื่อนำเสนอความรุนแรงที่ซ้ำบ่อยๆ โดยทำให้รู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติทำให้คนในสังคมไม่ใส่ใจกับความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นกับคนรอบข้าง หรือแม้กระทั่งจะนำไปสู่การยอมรับความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในชีวิต โดยไม่ได้ต้องการแก้ไขอะไรให้ดีขึ้น

ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับเอกลักษณ์ วงศ์ภัย (อ้างถึงใน นิรมล บางพระ, 2559 : 24) กล่าวถึงการเปิดรับสื่อที่มีความรุนแรงบ่อยครั้งในผู้ที่เคยประสบความรุนแรงมาก่อนอาจส่งผลต่อการเกิดอาการทางจิตวิทยาหรืออาการของโรค Post traumatic stress disorder(PTSD) โรค PTSD คือ การที่ผู้รับสารต้องมีประสบการณ์เดิมของตนเองมาก่อนโดยประสบการณ์นั้นอาจเกิดขึ้นจากการประสบเหตุการณ์ด้วยตนเองหรือการเปิดรับสารที่มีความรุนแรง เมื่อผ่านไประยะเวลาหนึ่งหากมีการเปิดรับสารที่มีความรุนแรงเข้าไปเพิ่ม โดยสารที่มีความรุนแรงนั้นจะไปส่งผลกระทบต่อความรู้สึกทรงจำต่อผู้รับสารได้ และผลกระทบที่เกิดจากการเปิดรับสารที่มีความรุนแรงต่อสตรีอาจแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล

จากผลการวิจัยและอาการทางจิตวิทยาที่เกิดจากการเปิดรับสื่อที่ปรากฏความรุนแรงแล้วนั้น อาจกล่าวได้ว่าสื่อนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงต่อผู้รับสารได้ ซึ่งหากเป็นไปตามแนวทางดังกล่าวแล้วหากผู้รับสารได้เหล่านั้นอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่องอาจนำไปสู่การซึมซับพฤติกรรมความรุนแรงและ

ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Capella, Michael L., Hill, Ronald, Paul, Rapp, Justine M. & Kees, Jeremy (2010: 1-24) งานวิจัยเรื่อง The Impact of Violence Against Woman in Advertisements งานวิจัยนี้แสดงถึงการที่สังคมยอมรับว่ามีความรุนแรงเกิดขึ้นต่อสตรีในงานโฆษณาผ่านสื่อมวลชน การนำเสนอพฤติกรรมของมนุษย์อาจมีที่มาโดยการสร้างแบบจำลองจากการสังเกตผู้อื่นและเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้นี้จะเกิดขึ้นโดยไม่ได้มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้แต่เป็นการเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติตามธรรมชาติ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดที่ชี้ชัดได้ว่าเป็นการรุกรานทางเพศและความรุนแรงต่อสตรี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศและเรื่องราวของการข่มขืนในโฆษณา แต่เหตุใดยังสามารถนำเสนอผ่านสื่อมวลชนได้

นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่วิเคราะห์เนื้อหาของสตรีในสื่อมวลชน เช่น งานวิจัยของ Collins, Rebecca (2011 : 290-298) ศึกษาเรื่อง Content Analysis of Gender Roles in Media : Where Are We Now and Where Should We Go? การศึกษาให้ความชัดเจนว่าภาพของสตรีอยู่ภายใต้การแสดงบทบาทตามที่สื่อกำหนด ภาพของสตรีที่นำเสนอผ่านสื่อทำให้เห็นปัญหาที่สำคัญบางอย่างในการตีความของสื่อและทำให้เกิดช่องว่างที่ทำให้สื่อนำเสนอเรื่องราวความรุนแรงต่อสตรี ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างกรอบการทำงานของสื่อมวลชน เพื่อให้สื่อมวลชนมีแนวทางการทำงานในการนำเสนอข่าวสาร ภาพและเสียงที่เป็นความรุนแรงต่อสตรีอย่างมีความระมัดระวังและไม่ให้สตรีต้องตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงซ้ำ

การนำเสนอภาพเสียงและเนื้อหาความรุนแรงผ่านสื่อมวลชนหากผู้เสพสื่อ นั้นขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์และภาวะทางความคิดในการยับยั้งชั่งใจและความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อเนื้อหาของสารที่นำเสนอ อาจส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาทางสังคมได้

แนวทางการแก้ปัญหาการทำงานของสื่อมวลชนในการนำเสนอความรุนแรงต่อสตรี

สตรีนั้นมีเพียงลักษณะทางร่างกายที่แตกต่างจากชาย หรืออาจเรียกได้ว่ามีความแตกต่างเรื่องของเพศสภาพ แต่ในการดำเนินชีวิตแล้วสตรีมีความรู้ความสามารถทัดเทียมชาย ภาพของสตรีที่ถูกมองว่าอ่อนแอ นั้นมาจากการกำหนดภาพ

ความเป็นตัวแทนจากบุคคลอื่นที่สร้างให้สตรี ไม่ใช่ตัวสตรีเองที่ต้องการเป็นผู้อ่อนแอเสมอไป ความแตกต่างระหว่างเพศในหลาย ๆ พื้นที่ของโลกนั้นเป็นที่มาของปัญหา ระหว่างเพศของหญิงและชาย หลายหน่วยงานองค์กรต่างตระหนักถึงช่องว่างของความแตกต่างระหว่างเพศดังกล่าว และหนึ่งในปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเพศนั้นคือ ปัญหา ความรุนแรงต่อสตรี ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเกิดขึ้นอยู่อย่างต่อเนื่องและเกิดได้กับบุคคลทุกสถานะ ทุกเพศทุกวัย ทุกสถานที่และทุกเวลา สื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการเข้าร่วมแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อสตรี เพราะสื่อมวลชนใกล้ชิดประชาชนทั้งยังทรงอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ รวมไปถึงการทำหน้าที่สะท้อนความจริงของสังคมในแง่มุมที่หลากหลาย แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมปัจจุบันความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏผ่านสื่อมวลชนไม่ได้ลดลง ทั้งยังเป็นการผลิตเพิ่ม หรือที่เรียกว่าการผลิตซ้ำความรุนแรงต่อสตรี โดยผ่านการนำเสนอในรูปแบบของข่าว ละคร หรือรายการวาไรตี้ อยู่อย่างต่อเนื่อง อาทิ การนำเสนอภาพ เสียงและเนื้อหาความรุนแรงให้เกิดขึ้นกับตลกเพศหญิง โดยการถูกกระทำรุนแรงทั้งล้อเลียน ด่าทอ ตู้อุก ทุบตี ทำร้ายร่างกาย ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกชินต่อการทำร้ายร่างกายเพศหญิงและการกลายเป็นเรื่องสนุกสนาน ขบขัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการกระทำดังกล่าว ก่อให้เกิดการเข้าใจผิดและนำไปสู่ การเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงต่อสตรี ดังนั้นความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในสื่อมวลชนจึงมีผลกระทบต่อสังคมแต่ยังไม่มีหน่วยงานใดที่สร้างความชัดเจน และทำการส่งเสริมให้ตระหนักถึงความรุนแรงต่อสตรี

จากปัญหาคความรุนแรงต่อสตรีที่มีอย่างต่อเนื่องและปราศจากการแก้ไขอย่างชัดเจนนั้นรัฐบาลได้มีแนวทางการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในการนำเสนอเรื่องสิทธิ ตลอดจนความคิดและทัศนคติทางวัฒนธรรมทางเพศที่ไม่เท่าเทียมกันของในสังคมไทย ดังนี้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรี และสถาบันครอบครัว, 2558 : 94)

1. แนวทางการนำเสนอเรื่องเพศ คือ การเสนอข่าวหรือภาพใด ๆ หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีของผู้ตกเป็นข่าว ต้องให้ความคุ้มครอง

อย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาสในการเสนอข่าว ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส

2. ห้ามมิให้ออกอากาศรายการที่มีเนื้อหาสาระลัทธิล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีการกระทำซึ่งเข้าลักษณะลามกอนาจารหรือ มีผลกระทบต่อทำให้เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง

3. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 9 เมื่อมีการแจ้ง ตามมาตรา 5 หรือมีการร้องทุกข์ตามมาตรา 6 แล้วห้ามมิให้ผู้ใดลงพิมพ์โฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพ เรื่องราวหรือข้อมูลใด ๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ในคดีตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

4. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 ผู้ที่นำข้อมูลที่ ไม่เหมาะสมเข้าไปในระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชนหรือทำให้ผู้อื่นเสียหาย ข้อมูลความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ข้อมูลลามกอนาจารหรือผู้ที่เผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นทางเครื่องคอมพิวเตอร์ มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 16 ผู้ที่นำเข้าภาพตัดต่อ ภาพตัดแปลงด้วยวิธีการใด ๆ ของบุคคลอื่นเข้าไปใน ระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีเจตนาให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การทำงานของสื่อมวลชนของไทยมีกรอบการทำงานและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน แต่ในบางครั้งการนำเสนอรายการของสื่อมวลชนก็ไม่ได้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ โดยปกติสื่อจะมีความรับผิดชอบต่อการ

ทำงานของตนเอง (Self Regulation) โดยที่ไม่ต้องรอการตรวจสอบจากหน่วยงาน ส่วนกลางจากรัฐบาลเข้ามาควบคุมดูแล งานของสื่อมวลชนอาจกล่าวได้ว่ามีความซับซ้อนและมีการทำงานของบุคลากรจำนวนมาก ทั้งยังเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกหลายฝ่าย จึงต้องมีองค์กรหรือหน่วยปฏิบัติงานที่เป็นระบบ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน เป็นสิ่งที่ต้องส่งผลกระทบต่อบุคคล และสังคมโดยรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้การดำเนินกิจการสื่อสารมวลชน จึงเป็นเรื่องขององค์กร หรือสถาบัน ที่มีการควบคุมและรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น ซึ่งบุคคลคนใดบุคคลหนึ่งไม่สามารถรับผิดชอบได้

สรุป

สตรีในแง่มุมของคนสังคมอาจมองสตรีแตกต่างกันออกไปทั้งบทบาทของความเป็นแม่ ภรรยา ลูกสาว เพื่อนหญิง หรือแม้แต่การมองให้สตรีถูกลดค่าอาจกลายเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง ซึ่งรูปแบบการให้นิยามกับสตรีขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลหรือสังคมจะตีค่าความหมายของสตรีในรูปแบบใด เช่นเดียวกับคำกล่าวของซิมมอน เดอ โบวัวร์ ที่กล่าวว่า “One is not born, but became a woman พวกเราไม่ได้คลอดออกมาเป็นสตรี แต่พวกเราค่อย ๆ ถูกทำให้เป็นสตรี”

ตามปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี พ.ศ 2536 ความรุนแรงต่อสตรี หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นความรุนแรงทางเพศ ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดการทำร้ายร่างกาย ทางเพศหรือทางจิตใจ เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่เข็ญ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะ และในชีวิตส่วนตัว ให้ถือว่าเป็นความรุนแรงต่อสตรีที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของสตรี และ วงล้ออำนาจและการควบคุม (Power and Control Wheel) มีลักษณะของความรุนแรง 8 ประการ คือ 1. การบังคับและการข่มขู่ (using coercion and threats) 2. การคุกคาม (using intimidation) 3. การบีบบังคับทางอารมณ์ (using emotion abused) 4. การใช้วิธีให้อยู่ตามลำพัง (using isolation) 5. การทำให้ความรุนแรงเป็นเรื่องเล็กน้อย การปฏิเสธความรับผิดชอบและการกล่าวโทษภรรยา (minimizing , denying and blaming) 6. การใช้ลูก ๆ เป็นเครื่องมือ (using

children) 7. การใช้ข้อสิทธิพิเศษของความเป็นผู้ชาย (using mail privilege) และ 8. การบีบบังคับทางเศรษฐกิจ (using economic abuse)

ในบางครั้งสื่อมวลชนอาจถูกมองว่าเป็นจำเลยของสังคม การทำหน้าที่ของสื่อมิได้มีเจตนาเพื่อส่งเสริมความรุนแรงหรือความก้าวร้าวหากแต่เป็นการนำเสนอภาพความรุนแรงซ้ำ ๆ กลับกลายเป็นการผลิตซ้ำความรุนแรงต่อสตรี สื่ออาจมองว่าตนเองทำหน้าที่เพื่อสะท้อนความเป็นจริงของสังคมแต่ในความเป็นจริงแล้วกลับกลายเป็นการตอกย้ำปมในใจของใครบางคน หรืออาจเป็นแรงเสริมให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบของผู้ที่ขาดวิจารณญาณในการวิเคราะห์การเปิดรับสื่อ อย่างไรก็ตามมีอาจปฏิเสธได้ว่ามีคนบางกลุ่มที่หาผลประโยชน์เข้าตัวและเป็นที่มาของการนำเสนอสื่อที่มีเนื้อหาของความรุนแรงต่อสตรีแอบแฝงอยู่ภายใต้คำว่าสื่อมวลชน

สื่อมวลชน...สามารถสร้างให้เกิดพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบของประชาชนสื่อมวลชน...ทำหน้าที่สอดส่องดูแลสังคมหรือสามารถทำลายสังคมได้

การนำเสนอความรุนแรงต่อสตรีในสื่อมวลชนควรกระทำอย่างมีวิจารณญาณ เพราะสตรีอาจได้รับผลกระทบจากการนำเสนอของสื่อ แม้การนำเสนอขึ้นอาจเกิดจากความไม่ตั้งใจแต่ผลกระทบที่เกิดขึ้น อาจส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของสตรีคนหนึ่ง ทั้งชีวิต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบัน

ครอบครัว (2554). **แผนพัฒนาสตรี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**

แห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555 – 2559. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน

กิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์.

_____. (2558). **รายงานสถานการณ์สตรี ปี 2558.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน

กิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์

- _____ (2559ก). **เดือนรณรงค์และยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรีและวันรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีสากล**. ค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.gender.go.th/event/endforce.html>
- _____ (2559ข). **สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว(เก่า) ภารกิจ/อำนาจหน้าที่**. ค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2559, https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=1556
- นพพร ประชากุล. (มกราคม, 2544). แนวคิดสกุล “สตรีนิยม”(Feminism) **นิตยสารสารคดี**. 17 (195): 114
- นิรมล บางพระ. (2547) **การสื่อสารของมูลนิธิผู้หญิงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของสตรี พ.ศ. 2527-พ.ศ. 2547**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต นิเทศศาสตร์ สาขา วาทยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____ (2559) **การพัฒนาตัวชี้วัดความรุนแรงต่อสตรีในรายการโทรทัศน์**. กรุงเทพมหานคร : **วารสารศรีปทุมปริทัศน์** 16(2): 17
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2552) **ความรุนแรงในสื่อ หรือสื่อรุนแรง?** ค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2559, จาก http://www.peace.mahidol.ac.th/th/index.php?option=com_content&task=view&id=415&Itemid=108.
- มาลี พุกษ์พงศาวิ. (2544). สถานภาพทางกฎหมายของสตรี : พัฒนาการจากควายสู่ คนข้อมูลจากพระบรมราชวินิจฉัยรัชกาลที่ 4. **วารสารตุลพาห**. 1(48): 50
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว (2550, 14 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 124 ตอนที่ 41 ก; 70.
- Baran, J. Stanley & Davis, D.K. (2009). **Mass Communication Theory**. 5th ed. Boston, MA: Wadsworth Cengage Learning.
- Brad J, Bushman & Craig A. Anderson. (2009). Comfortably numb , desensitizing effects of violent media on helping others. **Psychological Science**. 20(3): 273-277.

- Capella, Michael L., Hill, Ronald, Paul, Rapp, Justine M, & Kees, Jeremy. (2010). **The impact of violence against woman in advertisements.** Retrieved February 04, 2011, from <http://www85.homepage.villanova.edu/jeremy.kees/publications/ja%20violence%20final.pdf>
- Collins, Rebecca L. (2011). Content analysis of gender roles in media: Where are we now and where should we go?. **Springer Science+Business Media, LLC** 64: 290–298.